

Utlåtande 2008:59 RIII (Dnr 315-3315/2007)

Dricka vanligt vatten

Motion av Torhild Lamo (v) (2007:32)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2007:32) av Torhild Lamo (v) anses besvarad med vad som anförs
i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Torhild Lamo (v) har i en motion (2007:32) föreslagit att man i Stadshuset och i stadens förvaltningar ska upphöra med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten. Motionären anser att kommunfullmäktige ska utfärda en rekommendation om att alla kommunens verksamheter ska upphöra med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten.

Kommunstyrelsen behandlade den 9 januari 2008 en skrivelse av Rebwar Hassan (mp) om kranvatten istället för vattenflaskor vid fullmäktigesammanträden och en motion av Torhild Lamo (v) om miljöanpassning av Stadshuset. I Torhild Lamos motion var ett av förslagen att installera kolsyreapparater vid vattenkranarna i kanslier och avdelningar i Stadshuset.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen.

Stadsledningskontoret har inget att invända mot att kontoret upphör med att tillhandahålla vatten på flaska i Stadshuset. Stadsledningskontoret anser att det inte är möjligt att installera vattenautomater var som helst i lokalerna då Stadshuset är en speciell byggnad.

Däremot anser stadsledningskontoret att stadens nämnder själva måste besluta om hur de på bästa sätt minskar miljöbelastningen. Enligt stadens miljöprogram ska de med utgångspunkt från egna analyser eller miljöutredningar klargöra sin egen miljöpåverkan och rådighet samt därefter anta egna mål som syftar till att uppnå de kommunövergripande målen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avslog motionen och anförde att motionens förslag inte är förenligt med stadens decentraliserade upphandlingspolicy. Den innebär att de respektive förvaltningarna utifrån sina respektive förutsättningar ställa upphandlingskrav. Avseende miljökrav framgår det av stadens miljöprogram vilka aspekter som varje nämnd är skyldig att beakta men därutöver står det dem fritt att utforma sina miljökrav.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande, som innebär att kommunen minskar bruket av flaskvatten så långt det är möjligt.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig bakom förslaget i motionen, att man i stadens förvaltningar upphör med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten. En rekommendation från fullmäktige är viktig för att få en genomgående effekt i stadens verksamheter.

Kungsholmens stadsdelsnämnd är övertygad om att verksamheterna har nödvändig kunskap om den miljöbelastning som buteljerat vatten innebär för att kunna dra nödvändiga slutsatser på egen hand.

Mina synpunkter

Kolsyrat vatten och/eller kranvatten finns att tillgå i fullmäktigesalen, i lunchrestaurangen (kranvatten), i lunchrummet (Virvelvinden) samt på de flesta kanslier. I de kvarvarande kontorslokalerna i Stadshusets byggnader ska automater installeras under första halvåret 2008. Det torde inte vara så att något kansli saknar rinnande vatten.

Stadens miljöpolitik regleras av det av fullmäktige antagna miljöprogrammet för 2008-2011. Utifrån miljöprogrammets mål samt målen i budget för 2008 tar nämnderna fram åtaganden och aktiviteter för att uppfylla miljöprogrammets mål. Staden har ambitiösa mål för sin miljöpolitik och bedriver även ett medvetet klimatarbete. Några exempel på detta redovisas nedan. Det är av största vikt att vi tar miljöfrågorna och klimatförändringarna på allvar. Det gör vi bäst genom att prioritera de åtgärder som ger störst effekt.

För att sätta frågan om flaskvatten i proportion till dess samlade effekt på klimatet vill jag ge några exempel.

Vi svenskar konsumerar 27 liter vatten på flaska per person och år. Det motsvarar, enligt uppgift, 0,5 promille av en individs totala CO₂-utsläpp. Om jag som enskild tvättar fyra maskiner lätt smutsad tvätt i 40 grader istället för 60 grader undviker jag att släppa ut 4 kg CO₂. Det motsvarar utsläppen som genereras när jag konsumerar 25 liter vatten på flaska, dvs. nästan en persons genomsnittliga årskonsumtion.

Om jag, som enda person, istället sänker inomhustemperaturen med två grader sparar jag 140 kg CO₂ per år, vilket motsvarar 35 personers årskonsumtion av flaskvatten.

Jag som enskild kan också välja att byta ut nio glödlampor till lågenergilampor och spara 250 kg CO₂ under deras livslängd. Det motsvarar mer än 57 personers årskonsumtion av vatten på flaska.

Som politiker kan man välja att använda skattepengarna där de gör mest nytta, eller så kan man lägga resurser på symbolpolitik. Jag ser det som mitt uppdrag som miljöborgarråd att staden ska vara ett föredöme och vidta kraftfulla åtgärder för att minska den negativa miljöpåverkan vår verksamhet orsakar. Detta ska dock ske på ett ansvarsfullt sätt så att vi agerar med åtgärder som ger så stor effekt som möjligt. Exempel på sådana åtgärder är energieffektiviseringsprojektet inom fastighetskontoret som beräknas minska koldioxidutsläppen med 2 200 ton/år och ett liknande projekt inom Micasa som ska minska energiförbrukningen med 25 % per år. Trafik- och renhållningsnämnden har vidare beslutat att inom gatubelysningen byta ut 10 000 gamla armaturer med 250 Wattslampor till nya armaturer och metallhalogenlampor. Den nya belysningen minskar energianvändningen med cirka 60 procent samt kvicksilvermängden med 270 kg. Ett annat gott exempel är Stockholm Vatten AB:s biogasproduktion om 8 miljoner m³ som besparar atmosfären mer än 20 000 ton koldioxid årligen.

Samtliga angivna exempel medför långt större positiva effekter för klimatet och miljön än vad ett förbud att dricka vatten på flaska skulle innebära. Jag delar slutligen Kungsholmens stadsdelsnämnds uppfattning att verksamheterna

i staden har nödvändig kunskap om den miljöbelastning som buteljerat vatten innebär för att kunna dra nödvändiga slutsatser på egen hand.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2007:32) av Torhild Lamo (v) ”Om att dricka vanligt vatten”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande:

1. Avslå föredragande borgarrådets förslag till beslut
2. Besvara motionen enligt nedanstående
3. Därutöver anföra följande.

Alla insatser för en minskad klimatpåverkan är betydelsefulla. Att som föredragande borgarråd föra fram en rad åtgärder som minskar energianvändning mer än att spara in på buteljerat vatten är inte relevant för ärendet. Vänsterpartiet är fullt medvetna om att flera andra energisparande åtgärder är nödvändiga för att totalt minska på energianvändning i staden och kommunerna. I motionen framförs *en* enkel åtgärd för minskad klimatpåverkan, en åtgärd som dessutom är enkel att genomföra då de flesta rum i stadshuset redan erbjuder tappvatten eller rinnande vatten och de flesta tillfrågade stadsdelsnämnder redan idag använder sparsamt med buteljerat vatten.

Det framförs ofta i klimatdebatten att vi i Sverige eller Stockholm redan är så duktiga på att minska vår energikonsumtion och klimatpåverkan. Det är lätt att få intrycket att det är alla andra som måste arbeta för en minskad klimatpåverkan och att vi kan slå oss till ro med att redan vara duktiga. Vi anser att Stockholm eventuella försprång i minskandet av växthusgaser ska användas som sporre till att bli ännu bättre. Sverige bör ligga i täten när det gäller utvecklandet av nya hållbara lösningar på energi- och transportbehov. Vi håller med föredragande borgarråd att verksamheterna i staden i många fall själva har tillräcklig kunskap om miljökonsekvenserna för buteljerat vatten. Det hindrar inte att staden tydligt visar vad man står i frågan och uppmanar stadshuset och stadens förvaltningar, samt rekommenderar kommuner, att upphöra använda buteljerat vatten.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. godkänna motionen
2. därutöver anföra

Att minska konsumtionen och därmed transporterna av flaskvatten är en viktig fråga. Det är lätt att byta flaskvatten till kranvatten och därmed lätt att minska de utsläpp som transporter och konsumtion av flaskvatten ger upphov till. Det är dessutom mycket billigare att använda stadens kranvatten än att köpa in flaskvatten. Det handlar om att staden ska föregå med gott exempel genom att konsumera varor och tjänster klimatsmart och miljöförståndigt.

Eftersom staden genom Stockholms Vatten AB ansvarar för produktionen av högkvalitativt kranvatten ligger det i stadens intresse att detta används i stadens verksamheter, både naturellt och i form av sodavatten. Stockholms goda kranvatten bör framhävas i olika sammanhang och vara en del av stadens marknadsföring som klimatsmart stad.

Det nuvarande miljöprogrammet som gäller år 2008-2011 innehåller viktiga övergripande beskrivningar och aspekter som stadens verksamheter är skyldiga att agera utifrån. Men nya rön och situationer uppkommer ständigt och staden bör kunna agera aktivt i särskilda frågor utöver de allmänna riktlinjerna i miljöprogrammet som gäller under hela programperioden.

För att Stockholm ska kunna vara föregångare inom klimat- och miljöarbetet måste kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i vissa frågor ge stadens förvaltningar och styrelser rekommendationer, riktlinjer eller ta fram policys för hur stadens verksamheter bör verka för klimat- eller miljöanpassning. Samordning och övergripande riktlinjer behövs för att driva på stadens arbete, att det ska bli en genomgående effekt i stadens samtliga verksamheter och ha en hög lägsta nivå bland stadens verksamheter.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2007:32) av Torhild Lamo (v) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 19 mars 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Ulla Hamilton

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Teres Lindberg och Malte Sigemalm* (alla s) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Torhild Lamo (v) har motionerat om att man i Stadshuset och i stadens förvaltningar ska upphöra med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten. Motionären anser att kommunfullmäktige ska utfärda en rekommendation om att alla kommunens verksamheter ska upphöra med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten.

Kommunstyrelsen behandlade den 9 januari 2008 en skrivelse av Rebwar Hassan (mp) om kranvatten istället för vattenflaskor vid fullmäktigesammanträden och en motion av Torhild Lamo (v) om miljöanpassning av Stadshuset. I Torhild Lamos motion var ett av förslagen att installera kolsyreapparater vid vattenkranarna i kanslier och avdelningar i Stadshuset.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

I kontorslokalerna och i anslutning till vissa möteslokaler i Stadshuset och kvarteret Glasbruket finns automater med kylt och kolsyrat vatten installerade förutom på ett fåtal platser. I de kvarvarande kontorslokalerna ska automater installeras under första halvåret 2008. Även i rådssalen finns numera två automater installerade.

Stadsledningskontoret har inget att invända mot att kontoret upphör med att tillhandahålla vatten på flaska i Stadshuset. Man måste dock vara medveten om att det inte är möjligt att installera vattenautomater var som helst i lokalerna då Stadshuset är en speciell byggnad.

Däremot anser stadsledningskontoret att stadens nämnder själva måste besluta om hur de på bästa sätt minskar miljöbelastningen. Enligt stadens miljöprogram ska de med utgångspunkt från egna analyser eller miljöutredningar klargöra sin egen miljöpåverkan och rådighet samt därefter anta egna mål som syftar till att uppnå de kommunövergripande målen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2007 följande:

1. att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföra följande,

”Förvaltningens förslag till beslut är inte förenligt med stadens decentraliserade upphandlingspolicy. Den innebär att de respektive förvaltningarna utifrån sina respektive förutsättningar ställa upphandlingskrav. Avseende miljökrav framgår det av stadens miljöprogram vilka aspekter varje förvaltning är skyldig att beakta men därutöver står det dem fritt att utforma sina miljökrav.”

Reservation anfördes av vice ordföranden Åsa Romson (mp), ledamoten Eva Louise Erlandsson Slorach m fl (s) och Stellan Hamrin (v), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen är positiv till de förslag som framförs i motionen. Den 5 november 2007 beslutade Stockholms kommunfullmäktige att anta Stockholms miljöprogram 2008-2011. Programmet innehåller övergripande mål och riktlinjer för miljöarbetet i Stockholm. Ett av huvudsyftena med programmet är att styra och samordna stadens egen verksamhet i en miljöanpassad riktning. Hållbara transporter är ett av programmet huvudmål. Som delmål anges bl.a. att staden under programtiden systematiskt ska arbeta för att minska miljöbelastningen från egna och upphandlade transporter. Staden ska dessutom verka för att utsläppen från trafiken minskar.

Användning av flaskvatten är primärt en fråga om transporter och de negativa effekter dessa får på miljön med hänsyn till bl.a. utsläpp av koldioxid och luftföroreningar. Miljöförvaltningen anser att det är rimligt att Stockholms stad, som har tillgång till ett av Europas bästa kranvatten, upphör med buteljerat vatten eftersom detta ligger i linje med miljöprogrammets mål om hållbara transporter.

Stockholms stad genomför dessutom ett klimatarbete med målet att år 2050 vara en fossilbränsle fri kommun. Staden torde kunna bidra till detta mål genom att minska efterfrågan på flaskvatten och därmed även minska transporter.

Sammanfattningsvis föreslår miljöförvaltningen att miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig positiv till de i motionen framförda förslagen, då de ligger väl i linje med stadens miljö- och klimatarbete.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 november 2007 följande:

Nämnden ställer sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande, som innebär att kommunen minskar bruket av flaskvatten så långt det är möjligt.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 november 2007 har i huvudsak följande lydelse.

För att undersöka omfattningen av flaskvatten i stadsdelsförvaltningen så skickade vi ut en förfrågan till ett antal av våra verksamheter. Enligt svaren förekommer flaskvattnet inte alls eller endast i mindre omfattning. Svaret från Blackebergs äldreboende är värt att citera:

”Vi köper endast vatten på flaska till Bertil, snart hundra, som särskilt efterfrågar Ramlösa, i övrigt dricker vi kranvatten, dock oftast blandat med lättdryck eller saft”

Några andra exempel:

På Mälarbackens vård- och omsorgsboende köper en del enheter in vatten på flaska, men överväger att dra ner på det med tanke på både ekonomi och miljö. Tunets äldreboende serverar kallt kranvatten i karaffer med citronskivor. Vi Västerorts aktivitetscenter köps det endast in flaskvatten till café Sjövillan som ju också säljer läsk. På gruppboendena sker de flesta måltiderna inte i grupp utan brukarna äter hemma i sina lägenheter och får stöd av personalen att handla och laga mat. De inköpen gör brukaren som privatperson.

Förvaltningen instämmer i de argument mot flaskvatten som finns i motionen och anser att det inte finns anledning för förvaltningen eller våra enheter att köpa vatten på flaska om det finns tillgång till kranvatten. Undantagen är om det finns ett starkt önskemål från någon brukare, eller om det gäller caféverksamhet. När brukaren gör inköp som privatperson kan vi naturligtvis inte heller ha några synpunkter. Förvaltningen stödjer förslagen i motionen och vi kommer att uppmana våra verksamheter att inte köpa vatten på flaska.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 november 2007 följande:

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 oktober 2007 har i huvudsak följande lydelse.

De ökade utsläppen från vägtrafiken och dess effekter är idag ett av våra mest överhängande miljöproblem. Förslaget att stadens verksamheter ska upphöra med användandet av flaskvatten överensstämmer med stadens inriktning att en hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas, bland annat genom att reducera trafikens negativa miljöpåverkan.

Förvaltningen tror att förslaget på ett enkelt och billigt sätt kan bidra till att minska trafikens negativa miljöpåverkan då staden är en stor organisation med många verksamheter. Däremot bedömer förvaltningen att verksamheterna inom Hägersten- Liljeholmens stadsdelsförvaltning köper flaskvatten i relativt liten omfattning varför vinsten ur ekonomisk synvinkel sannolikt blir försumbar.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget i motionen, att man i stadens förvaltningar upphör med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten. En rekommendation från fullmäktige är viktig för att få en genomgående effekt i stadens verksamheter.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 december 2007 följande:

Kungsholmens stadsdelsnämnd tillstyrker inte förslagen i motionen och remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Reijo Kittilä (v), Håkan Wahlén m fl (s) och Ingegerd Akselsson Le Douaron (mp), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 december 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Inom förvaltningens administration används buteljerat vatten i relativt liten omfattning. Stadsdelsförvaltningen kommer 2008 pröva att köken i anslutning till förvaltningens sammanträdeslokaler utrustas med vattenmaskiner som försörjs från kranvattenet och som ger möjlighet till kylt vatten med eller utan bubblor. Därmed kan användningen av buteljerat vatten i mer systematisk skala helt upphöra.

Utsläppen av växthusgaser från transporter av buteljerat vatten är naturligtvis liten, sett i ett större perspektiv, men också små steg i rätt riktning är viktiga. Att dricka gott kranvatten är samtidigt sannolikt mer hälsosamt än att dricka mycket kaffe.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till att bidra med en konsumtionsminskning av buteljerat vatten men är mer tveksam till ett generellt regelverk med allt vad det innebär av gränsdragningsproblem. Stadsdelsnämnden och dess verksamheter planerar och utför arbetet på ett miljövänligt sätt. Varje enhet har ett miljöombud som återkomman-

de erbjuds vidareutbildning för att kunna vara ett stöd för ytterligare miljöförbättringar. Stadsdelsförvaltningen är övertygad om att verksamheterna därmed har nödvändig kunskap om den miljöbelastning som buteljerat vatten innebär för att kunna dra nödvändiga slutsatser på egen hand. Stadsdelsförvaltningen föreslår därför nämnden att inte tillstyrka förslagen i motionen och överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

RESERVATIONER M.M.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Åsa Romson (mp), ledamoten Eva Louise Erlandsson Slorach m fl (s) och Stellan Hamrin (v) enligt följande

1. att tillstyrka motionen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Reijo Kittilä (v), Håkan Wahlén m fl (s) och Ingegerd Akselsson Le Douaron (mp), enligt följande

Stadsdelsnämnden beslutar att tillstyrka motionen.

Stadsdelsnämnden beslutar att Kungsholmens stadsdelsnämnd går före staden i denna fråga och för egen del upphör med flaskvatten till förmån för kranvatten.

Motionären föreslår att stadens förvaltningar upphör att köpa buteljerat vatten. Kungsholmens stadsdelsförvaltning använder redan idag i relativt liten utsträckning buteljerat vatten. Stadsdelsförvaltningen ligger även i framkant i övrigt vad gäller aktivt miljöarbete och har bland annat utmärkt sig med alla sina tjänstecyklar.

Därför vill Kungsholmens stadsdelsnämnd även i denna fråga gärna gå före och i sitt remissvar även meddela att nämnden för egen del upphör med buteljvatten.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2007:32

2007:32

Motion av Torhild Lamo (v) om att dricka vanligt vatten

Dnr 315-3315/2007

De senaste tre åren har konsumtionen av buteljerat vatten, vatten på flaska, ökat med 36 procent och koldioxidutsläppen fördubblats till 34 000 ton. I Sverige är flaskvatten runt 1000 gånger dyrare än kranvatten som kostar omkring ett halvt öre per liter. En stor konsument av flaskvatten är den offentliga sektorn. Miljöminister Andreas Carlgren har nyligen uppmuntrat användandet av vanligt kranvatten istället för flaskvatten, och uppmanat beslutsfattare i kommuner och landsting och offentlig sektor att fatta policybeslut i den riktningen.

Vänsterpartiet anser att det borde vara en självklarhet för verksamheter i Stockholms stad att använda kranvatten istället för flaskvatten, såväl ur miljösynpunkt som ur ekonomisk synvinkel. Vi menar att det är dags att ta miljökonsekvenserna av den ökade konsumtionen av flaskvatten på allvar. Inte minst leder transporter av flaskvatten till stora utsläpp som lätt kan undvikas om man i stället använder Stockholms förstklassiga kranvatten.

Jag föreslår därför fullmäktige besluta att

1. man i stadshuset och i stadens förvaltningar upphör med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten
2. fullmäktige utfärdar en rekommendation om att i alla kommunens verksamheter upphöra med användandet av flaskvatten till förmån för kranvatten.

Stockholm den 3 september 2007

Torhild Lamo